

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Startbesluit klimaatadaptieve aanscherpingen herziening Omgevingsprogramma 2026 & Voortgang routekaart 2050

Geachte Statenleden,

Op 13 november 2024 heeft u met het aannemen van motie 1522 '*Voor een klimaatadaptief Zuid-Holland*' gevraagd om een routekaart. Deze routekaart moet inzichtelijk maken welke inzet de provincie pleegt om de doelstelling te bereiken om in 2050 klimaatbestendig te zijn. Op 16 juli 2025 hebben wij u hiertoe een tijdlijn gestuurd (PZH-2025-876315524). Daarin staan de belangrijkste (provinciale) mijlpalen en te verwachten ontwikkelingen met betrekking tot klimaatadaptief beleid bij derden (EU, Rijk) en bij de provincie. Met deze brief informeren wij u over de voortgang, welke acties er lopen en welke acties we nu kunnen voorzien in de toekomst. Tevens sturen we u een geactualiseerde tijdlijn mee met deze brief (bijlage 2). Ten behoeve van de leesbaarheid is onderaan deze brief een tekstkader met legenda bijgevoegd om de verhouding tussen de verschillende documenten te helpen duiden.

Stand van zaken - Routekaart 'Zuid-Holland Klimaatadaptief in 2050'

In de aanbiedingsbrief van de tijdlijn van 16 juli 2025 (PZH-2025-876315524) staat beschreven dat de Routekaart 2050 in 2026 zou worden opgeleverd, en dat deze de huidige klimaatadaptatiestrategie '*Weerkrachtig Zuid-Holland*' (PZH-2018-670832850) zou vervangen. Uit vooronderzoek en voortschrijdend inzicht blijkt echter dat het jaar 2026 hiervoor te vroeg is. Dat heeft te maken met verschillende vormen van (richtinggevend) klimaatadaptatiebeleid van derden, welke later in het jaar 2026 pas beschikbaar komen. Zo volgt er dit jaar een herijking van de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie en de deltadeelbeslissing Wateroverlast (beide onderdeel van het Deltaprogramma). Daarnaast verwachten we dit jaar de publicatie van het Europees kader voor klimaatbestendigheid en risicobeheer (ECAP), als ook de publicatie van de nieuwe Nationale Adaptatie Strategie (NAS) van de Rijksoverheid. Al deze beleidsinput is nodig om de provinciale klimaatadaptatiestrategie significant en beleidsrijk te actualiseren. We willen deze documenten benutten om de provinciale strategie aan te laten sluiten op wat onze medeoverheden doen en mogelijk van de provincies (gaan) verwachten. Daarom bereiden we ons in 2026 en 2027 voor op een geactualiseerde strategie. Vervolgens benutten we de eerstvolgende brede herzieningsronde van het provinciale Omgevingsbeleid (visie, programma en verordening) om de strategie ook daadwerkelijk te verankeren in het Omgevingsbeleid. De eerstvolgende brede herziening is op de lange termijnagenda Omgevingsbeleid (LTA) opgenomen onder de titel *Herziening Omgevingsbeleid 2028*. Dit proces gaat in 2027 van start, in de volgende coalitieperiode. Bij de vaststelling van deze herziening wordt de

Routekaart 2050 verankerd in het Omgevingsbeleid, en vervangt daarmee de huidige strategie 'Weerkrachtig Zuid-Holland'.

Inzet de komende jaren (2026 & 2027)

Conform de huidige klimaatadaptatiestrategie 'Weerkrachtig Zuid-Holland' wordt sinds 2018 gewerkt aan het klimaatadaptief maken van Zuid-Holland. De inzet vindt u terug in de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie 2025-2027 (PZH-2024-86509034) en in de tijdlijn (zie bijlage 2 voor een geactualiseerde versie). Dat werk wordt onverminderd voortgezet in 2026 en 2027. Op een tweetal punten wordt een versnelling gemaakt:

- Een klimaatadaptieve aanscherping van het provinciaal Omgevingsprogramma – klimaatadaptatie daar waar mogelijk beter verankeren in de provinciale maatregelen;
- Een intensivering van de provinciale inzet bij de uitvoering van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie, met stevige koppeling naar de provinciale gebiedsprogramma's.

Beide punten worden hieronder nader toegelicht.

Versnelling intern spoor: klimaatadaptatie in beleid

In het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie is door alle overheden afgesproken dat Nederland in 2050 klimaatadaptief is. Om in 2050 klimaatadaptief te zijn, is zowel de provincie zelf aan zet, alsook onze partners (Rijk, gemeenten, waterschappen, private partijen, economische en financiële sectoren). We hanteren bij de uitvoering daarom een *intern* en *extern* spoor. Het interne spoor gaat over het provinciaal beleid en de provinciale inzet: wat doen we zelf? De Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie 2025 – 2027 (PZH-2024-86509034) beschrijft de provinciale acties op het gebied van klimaatadaptatie. Acties kunnen concrete maatregelen in de uitvoering zijn, of zijn onderzoeken, pilots of beleidsverkenningen.

Herziening Omgevingsprogramma

In 2026 wordt er daarbij extra aandacht besteed aan het verder verankeren van klimaatadaptatie in het provinciaal Omgevingsprogramma. Dat begint met het nemen van een startbesluit, om de scope en omvang van de beoogde aanscherpingen vast te stellen. Zie bijlage 1. Een klimaatadaptieve aanscherping sluit aan op de voorgestelde Water en Bodem Sturend toevoegingen in het Omgevingsbeleid, welke een plek hebben gekregen in de brede Herziening'25. De voorgestelde Water en Bodem Sturend toevoegingen raken de opgave Klimaatadaptatie in positieve zin: Water en Bodem Sturend is de basis van klimaatadaptief ruimtelijk handelen. In 2026 willen we verder kijken naar de provinciale maatregelen op de zogeheten '*occupatielaag*'. De *occupatielaag* betreft het 'maaiveld', de laag waarin mensen gebruik maken van de ruimte voor wonen, werken, (voedsel)productie, en recreatie. Het gaat bijvoorbeeld om de bebouwing en infrastructuur die er staat, om hoe de oppervlakte wordt gebruikt: in hoeverre is dat technisch klimaatadaptief gemaakt of nog te maken?

Eind 2025 is hierop een eerste verkenning uitgevoerd. Het overzicht zoals bijgevoegd in bijlage 1, is het resultaat van deze verkenning en beschouwen we als start om het verdere proces van het herzien van het Omgevingsprogramma te doorlopen. Met alle genoemde opgaven en thema's is besproken waar klimaatadaptieve aanscherpingen kunnen plaatsvinden, en hoe die aanscherping er uit kan zien.

Als aanscherping niet aan de orde is, is besproken waarom dat is: sommige opgaven zijn al in hoge mate klimaatadaptief, hebben al een klimaatadaptieve slag gemaakt in de Herziening'25 of vinden een aanscherping op dit moment niet tijdig omdat ze een ander proces doorlopen. Dit is per opgave toegelicht. De inhoudelijke tekstvoorstellen volgen later, conform het proces en de planning van de Programmaherziening'26.

De Programmaherziening'26 betreft een herziening, van alleen het Omgevingsprogramma, welke binnen de kaders die u in de Omgevingsvisie heeft meegegeven, wordt opgesteld vanuit de GS-bevoegdheid. Middels deze brief willen we u kenbaar maken welke onderwerpen met een klimaatadaptieve aanscherping mee gaan in dit proces. Zie het overzicht in bijlage 1.

Actualisatie monitor Klimaatadaptatie

Een tweede actie in het interne spoor is het actualiseren van de provinciale monitor Klimaatadaptatie. De Klimaatadaptatie Monitor brengt in beeld hoe de opgave op het terrein van klimaatadaptatie in Zuid-Holland zich ontwikkeld. Er wordt daarbij zoveel mogelijk uitgegaan van beschikbare monitoringsgegevens, bijvoorbeeld vanuit andere opgaven van de provincie en landelijke gegevens. De monitor wordt op dit moment geactualiseerd. Aanbieding volgt eind Q2 2026, zoals ook beschreven in de Lange Termijn Agenda Omgevingsbeleid van uw Staten.

Versnelling extern spoor: inzet naar en met onze partners

Het externe spoor gaat over onze aanjagende, faciliterende en samenwerkende rol op het gebied van klimaatadaptatie: wat doen anderen en hoe kunnen we daarbij helpen?

Concretisering doelen Rijk/Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)

De provincie Zuid-Holland werkt met verschillende partners aan maatregelen die Zuid-Holland klimaatbestendig maken. Grotendeels verloopt dit via het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA), waarin alle overheden hebben afgesproken dat Nederland in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig is ingericht. Ook de provincie Zuid-Holland heeft zich hieraan gecommitteerd. Onze inzet is gericht op samenwerking met de DPRA-werkregio's om klimaatopgaven en kansen op lokaal, regionaal en bovenregionaal niveau te verbinden. De provincie Zuid-Holland is sinds de start in 2020 bij de DPRA-werkregio's betrokken. Inmiddels zien we dat de context rondom klimaatadaptatie wijzigt, zowel intern als extern. De opgave wordt actueler en krijgt meer aandacht op verschillende plekken. De provincie Zuid-Holland heeft tot nu toe (bewust) een bescheiden rol gehad in de DPRA-werkregio's, onder andere om vooral het autonome lokale geluid te willen steunen, maar er is inmiddels behoefte aan meer provinciale inbreng en doelstelling. Ook de landelijke stuurgroep DPRA heeft uitgesproken dat werkregio's regionale doelen voor klimaatadaptatie moeten gaan stellen. Deze beoogde regionale doelen zullen raken aan de strategische vraagstukken van de provincie rondom water en bodem sturend, ruimtelijke inrichting, gebruik van ons watersysteem en klimaatadaptatie. Daarom heroriënteren we ons op onze inzet en positie. De provincie wil haar positie in de DPRA-werkregio's verstevigen om gelijkwaardig deelnemer te worden en de agenda mede vorm te geven en uit te voeren. In 2026 werken we, in overleg met de 10 Zuid-Hollandse DPRA werkregio's, uit hoe we dit gaan aanpakken. Het doel is een versnelling te maken op de klimaatadaptieve (regionale) doelen van zowel de provincie, als van de 10 werkregio's.

Bovenregionale stresstest grootschalige wateroverlast

Een tweede actie in 2026 waarbij de samenwerking met stakeholders tot een volgende stap komt, is bij het uitvoeren van de bovenregionale stresstesten. In 2025 is in 13 Nederlandse gebieden bovenregionaal onderzoek gedaan naar de gevolgen van een bui waar 200 mm regen in 48 uur tijd valt. In Zuid-Holland gaat het om de gebieden Rijn-Maasmonding, Amsterdam-Rijnkanaal / Noordzeekanaal (ARK-NZK) en Rivierenland. Dit heeft geleid tot zogeheten waterbeelden, zoals toegelicht in de lid GS brief [Bovenregionale stresstesten grootschalige wateroverlast](#) (PZH-2025-882359869). In 2025 zijn we gestart met het gevolgenbeeld voor vitale en kwetsbare functies. Dit doen we in samenwerking met o.a. waterschappen, veiligheidsregio's, Rijkswaterstaat en vitale sectoren. De combinatie van waterbeelden en het gevolgenbeeld vormt de basis voor het inzichtelijk maken van de impact op onder meer vitale sectoren, zoals netbeheerders en drinkwaterbedrijven. Deze inzichten vormen vervolgens input voor de risicodialogen die in 2026 gaan starten en die uiteindelijk leiden tot een uitvoeringsagenda (voorzien in 2027).

Richtinggevend klimaatadaptatiebeleid van derden

Tot slot krijgen we in 2026 te maken met een aantal belangrijke beleidsrijke documenten van derden, zoals eerder in deze brief ook benoemd. Het gaat om:

- *European Climate Adaptation Plan / ECAP (EU)*

De Europese Commissie ontwikkelt een nieuw geïntegreerd kader voor 'Europese klimaatbestendigheid en risicobeheer' (ECAP) om de lidstaten te helpen de toenemende gevolgen van de klimaatverandering te voorkomen en zich erop voor te bereiden. De belangrijkste doelstelling is een ambitieuzere en beter samenhangende EU-aanpak van klimaatbestendigheid en -paraatheid vast te stellen, die de afzonderlijke lidstaten en de EU als geheel bestrijkt. Op 1 december 2025 heeft de Europese Commissie een publieke consultatie voor het ECAP opengesteld. Het Rijk heeft een lidstaatreactie voor de consultatiefase ingediend, hier heeft de provincie via het Interprovinciaal Overleg (IPO) op meegelezen. Zodra de ECAP is vastgesteld, zijn de lidstaten eerst aan zet om de kaders te verwerken in nationaal beleid. Als provincie volgen we de ontwikkelingen en adviseren we wanneer nodig.

- *Nationale Adaptatie Strategie (NAS'26) (Rijk)*

De Nationale Adaptatie Strategie (NAS) beschrijft de algemene, landelijke strategie om klimaatbestendig te worden en werkt deze verder uit voor 15 hoofdpogaven (adaptatiepaden). Sinds 2025 wordt gewerkt aan een nieuwe versie van de NAS. Deze wordt in 2026 vastgesteld. Via het Interprovinciaal Overleg (IPO) leveren wij een bijdrage aan een goede en uitvoerbare NAS. Zodra de NAS'26 door het Rijk is vastgesteld, zal deze waar nodig moeten worden doorvertaald naar de provinciale beleidsopgaven.

- *Herijking Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie & deltadeelbeslissing Wateroverlast (Nationaal Deltaprogramma)*

Elke zes jaar wordt het Deltaprogramma herijkt om rekening te houden met nieuwe inzichten en ontwikkelingen. Deze kunnen leiden tot aangepaste deltabeslissingen en voorkeursstrategieën. De herijkte Deltabeslissingen worden met Prinsjesdag 2026 gepubliceerd. Besluitvorming hierover vindt plaats tot juni 2026 in de bestuurlijke overleggen van de deltadeelprogramma's en in de Nationale Stuurgroep Deltaprogramma. De herijking gaat onder andere over de onderlinge verwachtingen over

de coördinerende/regisserende rol van provincies op het gebied van klimaatadaptatie. We volgen de ontwikkelingen en adviseren over een haalbare en uitvoerbare rol voor provincies.

Uitdagingen en vervolgstappen (2027 en verder)

Het urgentiebesef om klimaatadaptatie een vast onderdeel te laten zijn van ons beleid en handelen is de afgelopen jaren gegroeid. Maar het proces is nog niet voltooid en 'mainstream'. Er zijn nog veel schuivende panelen als het gaat om klimaatadaptatie en de verankering daarvan in Europees, nationaal, provinciaal en lokaal beleid. Hier wordt aan gewerkt, zoals we u in deze brief hebben toegelicht.

Tegelijkertijd is het nemen van klimaatadaptatieve maatregelen momenteel niet normatief verankerd in wet- en regelgeving. Ook staat geen structurele financiering tegenover. Dat betekent dat overheden in hoge mate naar eigen inzicht invulling moeten geven aan klimaatadaptatie. Wel is in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie met alle overheden afgesproken dat Nederland in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig is ingericht. Deze afspraak wordt bestendigd in het huidige coalitieakkoord, en ook in de [Ruimtelijke koers toekomstbestendig Zuid-Holland](#) zoals door u vastgesteld op 6 maart 2024 (PZH-2023-839984205).

Klimaatadaptatie zal ook in de periode na 2027 om een impuls vragen. Op dit moment geven wij invulling aan het thema op basis van het huidige coalitieakkoord. De herijkte Deltabeslissingen, de nieuwe Nationale Adaptatie Strategie, de beleidscyclus van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie en het Provinciaal Coalitieakkoord 2028-2032 vormen na 2027 een nieuw kader. Op dat moment kunnen we de volgende stappen concreter invullen en vastleggen in een herziene provinciale klimaatadaptatiestrategie, en kan de tijdlijn en route verder worden geactualiseerd richting 2050.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff

Legenda van documenten

- Klimaatadaptatiestrategie 'Weerkrachtig Zuid-Holland': De huidige [strategie](#) van de provincie op het gebied van klimaatadaptatie. Deze strategie is verankerd in het Omgevingsbeleid, en op dit moment kaderstellend bij de uitvoering.
- Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie 2025 – 2027: Een [driejarig overzicht](#) van de verschillende provinciale acties op het gebied van klimaatadaptatie. Acties kunnen concrete maatregelen in de uitvoering zijn, of zijn onderzoeken, pilots of beleidsverkenningen. Geeft

weer wat elke opgave zelf doet aan klimaatbestendigheid. Brengt de korte termijn inzet in beeld, tot en met 2027.

- Tijdslijn Klimaatadaptatie: Een overzicht van aanstaande beleidsinformatie van de provincie, en van derden (Deltaprogramma, Rijk, EU). Biedt overzicht in de mijlpalen die nog volgen. De tijdslijn heeft geen inhoudelijke beleidsmatige invulling, maar is een planningsoverzicht. Een geactualiseerde versie is bijgevoegd.
- Routekaart 2050: Door PS gevraagde strategie om klimaatadaptief te zijn in 2050. De Routekaart 2050 gaat de huidige strategie 'Weerkrachtig Zuid-Holland' op termijn vervangen. De strategie wordt in 2026 en 2027 voorbereid op basis van de beleidsinformatie van derden (Deltaprogramma, Rijk, EU). Oplevering en verankering in het Omgevingsbeleid volgt in de volgende coalitieperiode.
- Provinciaal Omgevingsprogramma: Onderdeel van het Omgevingsbeleid. In het Omgevingsprogramma staat beschreven welke maatregelen de provincie treft om de visie waar te maken. Het Omgevingsprogramma is een overzicht van alle maatregelen inclusief de onderliggende activiteiten. Het Omgevingsprogramma vormt samen met de *Omgevingsvisie* en de *Omgevingsverordening* (regels) het Omgevingsbeleid.

Bijlagen

1. Startbesluit: Klimaatadaptieve aanscherpingen herziening Omgevingsprogramma 2026
2. Geactualiseerde tijdslijn Klimaatadaptatie